

**Управління освіти
виконавчого комітету Лубенської міської ради
Лубенського району Полтавської області
Опорний заклад «Вовчицький ліцей ЛМР»**

В.О. ШЛАПКО

**ВИХОВНІ ЗАХОДИ ЯК ОДНА З ФОРМ НАЦІОНАЛЬНО-
ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ**

МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**Лубни
2022**

Автор Шлапко Валентина Олексіївна, керівник військово-патріотичного гуртка «Сокіл-Джура» Опорного закладу «Вовчицький ліцей імені В.Ф. Мицика Лубенської міської ради Лубенського району Полтавської області»

Методична розробка стане в пригоді керівникам військово-патріотичних гуртків, виховникам роїв дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»)), а також тренерам та вчителям для проведення занять, уроків та виховних заходів.

Методичні розробки, які пропонує автор, розроблені нею протягом тренерської роботи, використовувались і були апробовані під час участі команд у різноманітних змаганнях та вишколах районного, обласного і Всеукраїнського рівнів.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. РОЗРОБКА ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: «СИМВОЛІКА УКРАЇНИ: НАЦІОНАЛЬНА, ДЕРЖАВНА ТА ВІЙСЬКОВА.....	5
2. РОЗРОБКА МАСОВОГО ЗАХОДУ. ПАТРІОТИЧНИЙ КВЕСТ «МОЯ УКРАЇНА – ЄВРОПЕЙСЬКА ДЕРЖАВА!»	20
3. ВАТРА «СЛАВА ГЕРОЯМ!».....	40
4. ВАТРА «УКРАЇНА НАЗАВЖДИ».....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48
ДОДАТКИ.....	49

ВСТУП

Сьогодні найактуальніше та найважливіше місце у вихованні дітей у системі національної освіти належить патріотичному вихованню.

Актуальність національно-патріотичного виховання громадян зумовлюється необхідністю консолідації та розвитку суспільства, сучасними викликами, що стоять перед Україною і вимагають постійного вдосконалення цього процесу.

Інтеграційні процеси в Україні відбуваються на фоні сплеску патріотичних почуттів і нових ставлень до історії, культури, традицій і звичаїв українського народу. Сьогодні потрібні нові підходи до виховання патріотизму як почуття і як базової якості особистості. Оскільки більшість від загального обсягу виховних впливів на особистість дитини здійснює освітнє середовище, то і відповідальність покладається більша, і можливостей відкривається більше. Патріотичне виховання в українському суспільстві залишається першочерговим як для держави, так і для системи освіти в цілому.

Ключовим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації [1].

Сьогодні нагальною необхідністю стає виховання в молоді патріотизму, адже без нього не може бути ніякого духовного становлення особистості. Патріотичне виховання особистості як людини, розвинутої у лоні історії та культури свого народу, сприятиме підготовці молодшої людини до активної практичної діяльності на благо суспільства. Адже людина без сформованого патріотизму є особою без історії, духовного буття, тобто це особа, позбавлена людських властивостей. Тому патріотичне виховання є послідовним і систематичним шляхом закладання в молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, поваги до видатних вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків [2].

Мета, яку ставила авторка при написанні даної роботи, допомогти керівникам гуртків, тренерам команд, а також вчителям урізноманітнити види діяльності з вихованцями під час проведення занять, уроків, позакласних заходів.

1. ЗАНЯТТЯ НА ТЕМУ: «СИМВОЛІКА УКРАЇНИ: НАЦІОНАЛЬНА, ДЕРЖАВНА ТА ВІЙСЬКОВА»

Розділ: Загальновійськова та вогнева підготовка

Мета: ознайомити дітей з різноманітністю символіки в нашому житті; формувати уявлення учнів про Україну як незалежну державу; розширити уявлення вихованців про державні символи України.

Завдання:

Навчальні:

- ознайомити вихованців з поняттями «символ» та «символіка»;
- розглянути історію походження державної та військової символіки України;
- навчити вихованців розрізняти національну, державну та військову символіку України.

Розвивальні:

- розвивати пізнавальну активність учнів та уміння аналізувати отриманні знання.

Виховні:

- виховувати почуття патріотизму та шанобливе ставлення до символів держави.

Тип заняття: комбіноване (пояснення матеріалу з практичним закріпленням отриманих знань).

Форма організації діяльності: фронтальна.

Методи проведення: розповідь, бесіда, групова робота, робота в парах

Обладнання: ноутбук, проектор, мультимедійна презентація, картки із завданнями, аудіозаписи.

Заняття розроблено відповідно до навчальної програми гуртка "Сокіл-Джура" з позашкільної освіти військово-патріотичного напрямку (вищий рівень, 2 рік навчання, автори Бондарчук Д.О., Бондарчук О.С., Коломоєць Г.А.), «Схвалено для використання в позашкільних навчальних закладах» (протокол засідання Науково-методичної комісії з позашкільної освіти від 25.05.2018 року, лист ІМЗО від 06.06.2018 № 22.1/12-Г-310)

ХІД ЗАНЯТТЯ

I. Організаційний етап

1. Шиккування особового складу.
2. Привітання та доповідь керівнику гуртка.
3. Перевірка готовності до заняття.

II. Актуалізація опорних знань та мотивація навчальної діяльності

1. Опитування вихованців (узагальнення знань, отриманих на минулому занятті).
2. Розповідь викладача:

Легенда про Україну (під музичний супровід).

Колись давно Бог створив народи і кожному наділив землю. Наші предки кинулись пізніше, але землі їм уже не дісталося.

От вони й прийшли до Бога, а він у цей час молився, і вони не сміли йому щось сказати. Стали чекати. По якійсь хвилині Бог обернувся, сказавши. Що вони чемні діти, хороші. Дізнавшись, чому прийшли до нього, запропонував їм чорну землю «Ні, - відповіли наші предки, - там уже живуть німці, французи, іспанці, італійці. Тоді я вам дам землю ту, що залишив для раю, там усе: річки, озера, ліси, степи. Але пам'ятайте, якщо будете її берегти, то вона буде ваша, а ні - ворога».

Пішли наші предки на ту землю, оселилися і живуть до сьогоднішнього дня. А країну назвали Україною.»

А що для вас Україна? (відповіді вихованців)

III. Повідомлення теми і мети заняття. (Слайд 1)

Сьогодні на уроці ми поговоримо про державні символи України, дізнаємося коли вони з'явилися і що означають, адже Україна – це наша Батьківщина і ми повинні знати по неї якомога більше.

1. Бесіда.

- Кожна країна має свої символи.

- **Як ви розумієте слова символіка, символ?**
- символ – це... (від грецького symbolon — умовний знак, натяк) — предметний або словесний знак, який опосередковано виражає сутність певного явища. **(Слайд 2)**
- символіка – це... сукупність символів, які використовуються певною групою осіб, організацією, громадським чи політичним утворенням, державою тощо.
- **Які символи ви знаєте?** (герб, прапор, гімн)
- **А які народні символи ви знаєте?** (калина, верба, Карпати, Київ, Дніпро...)

IV. Вивчення нового матеріалу

Розповідь керівника гуртка з елементами бесіди з супроводжуючою презентацією.

Формування української державної та військової символіки має глибокі історичні корені. Історію не можна повернути назад. А тому ніяка ідеологія не зможе ніколи викинути з минулого народу жодної сторінки, особливо тих, які пов'язуються з боротьбою за свободу і незалежність.

1. Історія виникнення символів України (Слайд 3)

Український національний символ - **тризуб** - сягає корінням у сиву давнину, коли людина тільки-но почала своє самоусвідомлення та самоствердження. Одне з перших зображень тризуба на нашій території зафіксоване на кам'яній застібці періоду Трипільської культури (IV - III тис. до н. е.), знайдений біля дніпровського острова Шанця. У V ст. до н. е. - IV ст. н. е. цей символ охоче карбували на своїх монетах правителі Боспорського царства. Згодом його прийняли і почали активно використовувати пращури сучасних українців.

Археологічні розвідки на Полтавщині та Київщині підтверджують, що на землях Центральної України тризуб був відомий як символ влади, знак родових старійшин або племінних вождів ще у VI - VIII ст. ст., задовго до Рюриковичів.

Перша згадка про тризуб як князівський знак Київської Русі датована X от., збереглася в болгарському рукописі, де зображені дружинники Святослава, що тримають прапори, увінчані тризубом. Згодом цей князівський знак зустрічається на печатках, монетах, цеглі, з якої будували тогочасні церкви та ін.

Спочатку цей знак не був офіційним гербом, а виступав лише в ролі родового знака князів. Проте з часом він передається у спадок як символ влади та знак єднання

східних слов'ян, тобто набуває статусу герба. У Х - XIII ст. ст. зображення тризуба було поширене на великій території від Криму до Новгороду, від Кавказу до Франції та Швеції, що закономірно, оскільки на цей час припадає пік могутності та активної міжнародної діяльності Київської Русі, державним символом якої був саме тризуб.

Водночас із посиленням використання цього знака в побуті (орнаментах тканин, карбуванні, різьбярстві, писанкарстві тощо) та розширенням географічних меж його вживання відбулися значні зміни у графічному зображенні тризуба. Суть їх полягала в ускладненні елементами плетінкової форми. Саме ці графічні зміни і зумовили своєрідність, оригінальність української геральдики. Занепад Київської Русі призвів до тимчасової втрати тризубом ролі загальнодержавного символу.

Новий стан у розвитку української державної символіки тісно пов'язують з появою козацтва і його військово-політичної організації - Запорізької Січі. Як свідчать джерела, вперше герб (печатка) українських козаків з'явився у "1576 році, коли польський король Стефан Баторій дарував гетьману разом з іншими атрибутами влади печатку з зображенням постаті козака у високій шапці й порохомим рогом при боці та рушницею на плечі.

Спершу цими печатками користувалися старшини реєстрових козаків і колові отамани Запорізької Січі, а після Національно-визвольної війни українського народу 1648 - 1657 рр., тобто коли знову відродилася українська державність, ними завіряли найважливіші гетьманські документи. При цьому варто відзначити, що на відміну від деяких регіональних зображень гербів тих чи інших міст, які несли зображення тризуба, український герб мав практично всеукраїнське значення. Ним користувалися гетьмани Лівобережжя та Правобережжя України.

В середині XIX ст. в ході розвитку національно-визвольного руху на Західноукраїнських землях Руська рада, звернувшись до історичних традицій Галицько-волинського князівства XIII - XIV ст. ст., прийняла як національну емблему (знак українців Галичини) колишній герб князівства: зображення жовтого сяйва на блакитному полі. Фактично аж до початку XX ст. тризуб використовувався лише у дворянських гербах, геральдиці міст, книжкових застав тощо.

Нове життя для цього державного символу настає після проголошення Центральною Радою у січні 1918 р. IV Універсалу, коли було визнано за необхідне використати знак князівської влади київських князів - тризуб як герб Української Народної Республіки, що символізувало б спадкоємність державної традиції в українських землях. В лютому 1918 р. голова Центральної Ради М. Грушевський (великий вчений-історик) виступив із пропозицією визнати як державний герб УНР зображення тризуба.

Після повалення ЦР 29 квітня 1918 р. і проголошення Української Держави гетьмана П. Скоропадського питання про герб України постало знову. Пропонувалося затвердити як герб давній знак гетьманів із зображенням козака з рушницею і шаблею (можливо, тому, що на чолі держави знову став гетьман). Та все ж вирішили зберегти у цій ролі тризуб. Саме тоді він став атрибутом військового одягу. 17 травня 1918 року було затверджено кокарду: золотий герб Української Держави на блакитному стані із золотим облямуванням. Ця - кокарда була поширена і в часи Директорії, після відновлення УНР.

Принципово інший підхід до змісту державного герба було застосовано в Українській РСР. В основу герба були покладені не українські національні та історичні символіки, а класові, інтернаціональні - червона зірка, серп і молот, а також заклик

"Пролетарі всіх країн, єднайтеся!". Пояснювалося це тим, що УРСР від початку свого утворення вважалася державою класовою, робітничо-селянською, відданою принципам пролетарського, соціалістичного інтернаціоналізму.

Здобуття Україною державної незалежності поставило питання про зміну державної символіки, звільнення її від вузько класових, партійних підходів, про повне врахування національних традицій.

За рішенням Президії Верховної Ради затвердили **малий герб України** у вигляді золотого тризуба на синьому полі. Тризуб як знак Київської Держави Володимира Великого, насамперед символізує безперервність тривалого історичного розвитку українського народу.

Кольорове зображення малого герба відповідає національним кольорам - жовтому і синьому, в основу герба покладено зображення тризуба, розроблене свого часу видатним українським художником В. Кричевським. Співвідношення ширини тризуба до його висоти обрано 3:5, тобто дотримано принципу "золотого перетину". Золотий тризуб розміщено на синьому п'ятикутному щиті, форма якого зумовлена загальним контуром тризуба.

Ескізний проект герба, а також схему графічного зображення тризуба, щита, геральдичне графічне зображення герба виконали архітектор А. Гречило (М. Львів), художники О. Кохан (М. Київ) та І. Турецький (М. Львів).

Постановою Верховної Ради від 19 лютого 1996 року визначено: "Великий Державний герб України встановлюється з урахуванням малого Державного герба України та герба Війська Запорізького законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України. Головним елементом великого Державного герба України є Знак Княжої Держави Володимира Великого ("малий Державний герб України").

Багато вчених робить спробу пояснити походження і значення тризуба. Ось деякі версії: візантійський чи скіфський скіпетр, голуб Святого Духа, якір, лук і стріла, норманський шолом, ворона, сокира; тризуб чимось схожий на верхівку хлібного колоса, втілює уявлення слов'ян про єдність трьох царств: неба, землі, пекла; вбачають у тризубі також єдність сонця, повітря, води - триєдиної сили, що лежить в основі буття. Пізніше ця ідея лягла в основу принципового християнського постулату про єдність Бога-Отця, Бога-Сина, Бога-Духа Святого. Проте це не таке просте завдання.

Будучи своєрідним ключем для усієї системи української національної символіки, тризуб навіть наприкінці ХХ ст. не розкрив усіх своїх таємниць та потаємних значень.

Здавна різні народи використовували під час змагань певні символи, що мали вказувати місце збору воїнів. Найчастіше це був шматок тканини, прикріплений до списа. На князівських стягах давніх слов'ян зображували богів, тотемні знаки, а після прийняття християнства - Ісуса Христа, різних святих. Наприкінці ХІІІ ст. на українських землях стали вживати геральдичні символи на прапорах. **(Слайд 4)**

Українське синьо-жовте сполучення - одне з найдавніших. Походить воно від герба Галицько-волинського князівства: золотого лева в синьому полі, який з'явився в другій половині ХІІІ ст. У 1410 році ополчення Львівської землі брало участь у Грюнвальдській битві під синьою короговою із зображенням жовтого лева, що спирається на скелю [6].

Є й інший погляд на походження нашого **прапора**. Краю-країні, де зародилася хліборобська цивілізація, притаманні саме сині і жовті фарби. Золотаві хлібні лани і миріє ніжно-блакитне небо над ними, синя дніпровська або морська хвиля і жовтий

пісок - усе це зроду-віку складало краєвид нашої землі. Око українця завжди милували і жовті квіти горицвіту, дивини, буркуну, соняшника, і голубі пелюстка цикорію, барвінку, волошки. Навесні, коли відроджується життя, першими з'являються проліски і пшінка - сині і жовті квіти. Жовте - вогонь і синє - холод - два полюси буття, але водночас і два кінці осі, навколо якої це буття обертається.

Розвиток козацтва мав значний вплив на українське прапорництво. Перший відомий нам із історичних джерел козацький прапор - червоне полотнище з білим хрестом, Традиція йде від родинного герба прославленого запорізького ватажка Дмитра Байди-Вишневецького, бо під його штандартом ходили хортицькі січовики в середині XVI ст. (Слайди 5-6)

На козацьких прапорах XVI - XVIII ст. ст., зображувалися сонце, місяць, зірки, олені, зброя, святі - все, що було на той час характерне для мотивів українського народного образотворчого й декоративного мистецтва. Поряд із своїми вживалися козацтвом корогви володарів, які брали їх на службу. Наприклад, стяг з чорним орлом - від австрійського імператора і білим орлом - від польського короля.

З XVIII ст. полкові і сотенні козацькі прапори Війська Запорізького все частіше виготовляються з блакитного полотна, на яке жовтою фарбою наносяться хрести, зорі, зброя, постаті, святих. Згодом - козак з самопалом у золотому (жовтому) щиті на голубому тлі.

Поєднання жовтого і блакитного кольорів бачимо і на багатьох гербах козацької старшини. Водночас необхідно зазначити, що згадані кольори переважають на гербах графа Безбородька, гетьманів Михайла Дорошенка, Івана Брюховецького, Кирила Розумовського.

Безумовно, історичні традиції певних територій у використанні тих чи інших кольорів відбиваються і на гербах цих районів. Мабуть, саме з огляду на це загальноживані барви перейшли й на герби українських губерній Російської імперії, які затверджувалися в другій половині XIX ст. Так, Катеринославська губернія мала за свій символ голубий щит, на якому вирізнялося золоте зображення Катерини II, оточене золотими зірками; Подільська - на небесному полі сонце з золотим промінням, над яким золотий хрест; Київська - синьо-жовтий щит із зображенням срібного архистратига Михаїла.

Синьо-жовті знамена супроводжують в 1914 р. на західноукраїнських землях святкування ювілею Великого Кобзаря. 1 липня 1917 р. на ділянці фронту Конюхи-Потури в Галичині перейшов у наступ під жовто-блакитними прапорами 6 український корпус російської армії. А 15 вересня 1917 р. з Москви було відправлено на фронт перші сотні полку запорожців. Перед вишикуваними на Хотинському полі козаками майоріло жовтими і блакитними стрічками червоне полотнище, на якому з одного боку був намальований козак запорізький, а з другого архистратиг Михаїл. Піднімався тоді такий прапор і на кораблях Чорноморського флоту. (Слайд 7)

У березні 1918 р. Центральна Рада затвердила жовто-блакитний прапор символом УНР. З 28 січня 1992 р. Верховна Рада України затвердила синьо-жовтий стяг Державним прапором України. В Конституції України від 28 червня 1996 р. визначено: "Державний прапор України стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів".

«Прапорний етикет» (Слайд 8)

- Державний прапор ні перед ким не опускається
- Не можна виставляти ушкодженим

- Прапор не повинен торкатися підлоги, землі
- Не використовувати як прикрасу чи декорацію

До найбільших святинь будь-якого народу належить і **гімн**. (Слайд 9) Це ті слова і музика, які змушують кожного підійматися при перших же акордах, з трепетом в душі слухати ту мелодію, яка віднаходить найпотаємніші струни, кличе до високого й світлого. Є такий символ і в українців - це гімн "Ще не вмерла Україна".

Перша музична символіка нашого народу сягає часів Київської Русі. Тоді її роль виконували бойові заклики та пісні, які створювали патріотичний настрій перед битвами. З тих часів поширюються пісні релігійного змісту. В них возвеличуються Божа Матір, Господь, святі. До найпоширеніших видів старовинної гімнової пісні належать кантати, що виконуються хором, триголосні псалми, короткі похвальні речі на честь Богородиці та святих.

Перед боєм з монголо-татарською ордою на Калці 1223 р. руські дружинники співали "З нами Бог, розумійте язици". Також як гімн звучала з вуст українських воїнів перед Грюнвальдською битвою 1410 р. бойова пісня "Богородзіна дзевіца", що була у той час спільною для народів Польщі і Литви.

У період козацької історії на перший план виходять пісні-гімни, що прославляють подвиги цієї своєрідної суспільної організації. Особливо популярною була спочатку "Нуко, хлопці, до зброї". Пізніше поширилися такі, як "Пісня про Байду", "Ой, на горі, там женці жнуть", "Засвистали козаченьки", які набули великої популярності.

Коли у 1848 р. у Львові стає до влади Головна Руська Рада, вона приймає за національний гімн вірш отця Івана Гушалевича "Мир вам, браття". На Закарпатті тоді ж Олександром Духновичем був написаний гімн "Я русин єсть і буду". Та саме в ті часи, у другій половині XIX ст., точніше у 1862 р., у Києві з'являється вірш відомого етнографа Павла Чубинського "Ще не вмерла Україна".

Він був покладений на музику Михайлом Вербицьким і невдовзі став новим національним гімном. Вперше пісня зазвучала у селі Млині (сьогодні це територія Польщі), де жив автор музики М. Вербицький (молодий священик). Карпатська Україна у 1939 р. закріпила законодавче як державний гімн цю пісню. 1 грудня 1991 р. музична редакція національного гімну "Ще не вмерла Україна" затверджена Державним гімном нашої держави. Крім того часто виконується також "Боже Великий, єдиний, нам Україну храни" (музика М. Лисенка, слова О. Коптського), "Ой у лузі червона калина" (гімн Українських Січових Стрільців) [4].

В сучасній Конституції України від 28 червня 1996 р. стверджується: "Державний гімн України - національний гімн на музику М. Вербицького із словами, затвердженими законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України". (Слайд 10)

Гімн – це урочистий музичний твір на вірші програмного характеру. Це символ державної єдності, який виражає ідеологічні устої держави, її принципи, історію та програмні цілі на майбутнє.

З гімну починають урочисті збори, свята, надзвичайні масові події, гімном їх і закінчують. Дітям слід пояснити, що це хвалебна пісня своїй Батьківщині в якій народ висловлює побажання бути вільним, щасливим, жити в достатку.

Прослуховування запису Гімну.

- Давайте заспіваємо Державний Гімн України

Слова викладача: Таким чином, формування української державної та військової символіки має глибокі історичні корені. Історію не можна повернути назад. А тому ніяка ідеологія не зможе ніколи викинути з минулого народу жодної сторінки, особливо тих, які пов'язуються з боротьбою за свободу і незалежність.

Герб-тризуб, синьо-жовтий прапор, гімн на музику М. Вербицького - будуть далі кликати до відродження національної самосвідомості, до творення нового життя, бо відродження це виведення невмирущих цінностей од витоків народу на рівень культури світової цивілізації.

2. Державні та народні символи України (Слайд 11)

Перегляд відео за посиланням

https://www.youtube.com/watch?v=uQGQ8ALsrP8&ab_channel=%D0%9B%D1%8E%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%A0%D1%8F%D0%B1%D0%B0

3. Військова символіка (Слайд 12)

Застосування військової символіки в Україні сягає сивої давнини. Одним з елементів військової символіки був прапор. Слово «прапор», «стяг» або «хоругва» має два походження: скандинавське та готське. У княжу добу кожен полк та його підрозділи мали прапор, який був символом і знаком, що об'єднував воїнів, дружину навколо князя. Усі прапори були в цілому подібні: на кінці держака було привішене досить довге полотно трикутної форми.

- Прапори в козацькому війську були трьох видів: корогва всього війська або гетьманська; полкова корогва; сотенні корогви.

За прапорами, які мали свої відмінності в забарвленні, пізнавали, чиє то військо. Перед початком бою стяг піднімали над військом — це був урочистий знак до початку бою. Навколо прапора в бою йшла завзята боротьба, усі воїни мали за обов'язок боронити свій символ, а вороги вважали за честь здобути прапор. Хто здобув ворожий стяг, той святкував тріумф, перемогу.

У козацькому війську відзнаки звалися клейнодами (Слайд 13). Це були гетьманська булава й бунчук, печатка, хоругви, тулумбаси (литаври). Ці ознаки своєї влади запорізьке військо надзвичайно цінило і використовувало їх з великою пошаною. Булава й бунчук — це відзнаки гетьмана, які він діставав від війська чи від знаті (королів), що хотіли привернути козаків до себе. Печатка запорізького війська була круглою, з гербом посередині, мала різні розміри. Прапори в козацькому війську були трьох видів: корогва всього війська або гетьманська; полкова корогва; сотенні корогви. Важливого значення надавалося і кольорові полотнища. Дуже різноманітні були прапори за часів гетьманування Богдана Хмельницького. В основному використовувалися синій, жовтий, білий та червоний кольори, на яких панувала повна довільність різноманітних знаків.

У XVIII столітті вже на всіх військових прапорах був один знак, а саме: «національний герб» — козак із шаблею і мушкетом. Таким чином, ми бачимо, що з середини XVIII століття прапор несе в собі подвійний зміст: державницький (наявність на прапорі «національного герба») і суто військовий (герб окремого полку або сотні). Державний прапор — офіційний символ державної влади, що відображає суверенітет

держави. Мали свої військові відзнаки й Січові стрільці. Ними були прапори (в основному синьо-жовтого кольору), відзнаки роду військ, номери військової частини, військових посад тощо.

У період національно-визвольних змагань 1917–1921 років в українських військових формуваннях використовувалась переважно національна символіка, а саме: синьо-жовті прапори і тризуб. У цей же період був затверджений Військово-Морський прапор Української Народної Республіки із зображеннями тризуба.

Військова присяга — клятва на вірність українському народові. (слайди 14 - 15)

Військова присяга — офіційна урочиста клятва, що її дають громадяни, вступаючи до лав Збройних сил та інших військових формувань України. Ритуал прийняття військової присяги як клятви воїна на вірність своєму народу, бере свій початок з давніх часів. За історичними документами, вперше складання присяги відбулося в IX столітті з приходом на наші землі варягів (скандинавів). Саме від них був запозичений цей обряд. Члени дружини клялися у своїй вірності і між собою після цього вважалися побратимами. Період козаччини ознаменований новим національним піднесенням українського народу. Борючись за свою Вітчизну, козаки, приймаючи військову присягу, були їй вірні до кінця життя. Найважчою провиною в козацькому війську була зрада своєму командирові, тобто товариству. Прийняття військової присяги на вірність Україні як військовий офіційний ритуал був проведений уперше легіоном Українських Січових стрільців у 1915 році.

Кожний громадянин України, що призивається на військову службу, приймає військову присягу. Вона складається в урочистій обстановці зі зброєю в руках, біля Бойового прапора військової частини (див. рис. 3). Молодий воїн дає персональну клятву українському народові, державі. Прийняття військової присяги, затверджується його особистим підписом у спеціальному документі, після чого кожен військовослужбовець стає повноправним членом Збройних сил України.

□ **Військова присяга** — офіційна урочиста клятва, що її дають громадяни, вступаючи до лав Збройних сил та інших військових формувань України.

□ Військова присяга складається в урочистій обстановці зі зброєю в руках, біля Бойового прапора військової частини. Молодий воїн дає персональну клятву українському народові, державі.

Текст військової присяги

(слайд 16)

Я, (прізвище, ім'я, по батькові), вступаю на військову службу і урочисто присягаю Українському народові завжди бути йому вірним і відданим, обороняти Україну, захищати її суверенітет, територіальну цілісність і недоторканість, сумлінно і чесно виконувати військовий обов'язок, накази командирів, неухильно додержуватися Конституції України та законів України, зберігати державну і військову таємницю.

Присягаю виконувати свої обов'язки в інтересах співвітчизників.

Присягаю ніколи не зрадити Українському народові!

(слайд 17)

Військова присяга — документ юридичної сили, що має велике державне значення. Текст присяги був затверджений Законом України від 24 березня 1999 року № 548-XIV.

У військовій присязі сформульовані найважливіші вимоги, які ставляться перед кожним військовослужбовцем і яких необхідно дотримуватися в інтересах національної безпеки України. (Слайд 18)

Бойовий прапор — символ честі, доблесті і слави України Державний прапор — офіційний символ державної влади, що відображає суверенітет держави.

□ Військова символіка сучасних Збройних сил та інших військових формувань України включає військові прапори різних кольорів відповідно до виду військових формувань (Слайди 19-26).

Однією з відзнак будь-якої армії є **військова форма**, або однострій, яка завжди дисциплінувала людей різних військових формувань. На військовій формі розташовуються відзнаки роду військ і військові звання, що регламентують належність військовослужбовця до того чи іншого військового формування.

Військова символіка сучасних Збройних сил та інших військових формувань України є поєднання традицій і сучасності.

Вона включає військові прапори різних кольорів відповідно до виду військових формувань. Більшість елементів військової символіки українських військових формувань має зображення Малого Державного Герба — Тризуба.

□ Бойовий прапор військової частини є почесним знаком, що визначає особливості її бойового призначення, історії та заслуг і свідчить про приналежність військової частини до військового формування.

Кожна військова частина під час свого формування отримує Бойовий прапор. Бойовий прапор є символом честі, доблесті, слави і зобов'язує кожного військовослужбовця віддано служити українському народові, мужньо, вміло і непохитно боронити Українську державу, не шкодуючи свого життя. Бойовий прапор військової частини є почесним знаком, що визначає особливості її бойового призначення, історії та заслуг і свідчить про приналежність військової частини до військового формування.

Після формування військової частини Бойовий прапор вручається їй від імені Президента України та закріплюється за військовою частиною на весь час її існування, незалежно від зміни її назви і номера (Слайди 27-30). Зміни назви військової частини вносяться до Грамоти Президента України, що видається під час вручення Бойового прапора. Бойовий прапор знаходиться зі своєю військовою частиною, а на полі бою — в районі бойових дій, у яких частина бере участь. У разі втрати Бойового прапора командир військової частини і військовослужбовці, що є безпосередніми винуватцями цього, несуть відповідальність згідно з законом, а військову частину розформовують. Для охорони Бойового прапора виставляється Пост №1, найвідповідальніший і найважливіший. Він довіряється найкращим воїнам, які зі зброєю в руках охороняють його. Біля Бойового прапора військовослужбовці дають присягу, беруть участь у парадах, походах (слайд 15).

До Бойового прапора прикріплюються ордени і медалі, яких частина удостоєна за видатні бойові заслуги, успіхи. Найпочеснішою відзнакою воїна за службу є фотографування біля розгорнутого Бойового прапора військової частини [5].

IV. Фізхвилинка (руханка + робота в парах - Гра «Прислів'я») (слайди 31 - 32)
(Додаток 1)

V. Узагальнення, систематизація й контроль знань та вмінь вихованців

1. Нагадування теми, навчально-виховної мети та ступенів її досягнення.

2. Робота в групах. (слайд 33)

Діти, а зараз ми попрацюємо в групах. І кожна група наосліп витягне картку зі своїм завданням (Додатки 2, 3, 4, 5)

3. Контрольні питання до всіх вихованців: (слайд 34)

1. Розкрийте текст військової присяги.
2. Як проводиться ритуал прийняття військової присяги?
3. Що належить до військової символіки України?
4. Розкрийте порядок вручення Бойового прапора військовій частині.

VI. Рефлексія

Що нового ви дізналися на занятті?

VII. Підбиття підсумків заняття

1. Зробити загальну оцінку групи.
2. Відмітити кращих вихованців на занятті.

VIII. Домашнє завдання

Повторити матеріал, вивчений на занятті. (слайд 35)

\

Гра «Прислів'я»

В українській усній народній творчості з покоління в покоління передається велика кількість різноманітних приказок та прислів'я. Зараз кожен з вас отримає частину прислів'я, інша половина якого буде у когось з ваших товаришів. Ваше завдання знайти свою пару і разом пояснити значення даного висловлювання.

Де рідний край,..	... не так світить і сонце.
У чужій сторонці...	... умій за неї постояти.
Навіть у птахів...	... там і під ялинкою рай.
Батьківщина — мати...	... є батьківщина.
Людина без рідної землі,	... де мати родила.
Всюди на світі добре,	... як соловей без гнізда.
Та земля мила	... а вдома найкраще.

Картка 1. Завдання І групи. Вікторина «Державні символи України»

Для закріплення знань по темі сьогоднішнього уроку виконайте завдання вікторини в режимі он-лайн за посиланням:

<https://learningapps.org/display?v=p4oprtvij18>

LearningApps.org

Українська

Налаштування профілю: borovskaya.iana

Перегляд вправ

Перегляд вправ

Створення вправи

Мої класи

Мої вправи

Державні символи України 2 клас

2018-08-27

8 / 8

Що відображає тризуб?

Триєдність життя: батько-мати-дитя

Три бажання: мир-добробут-здоров'я

Три дороги: до рідного дому-до друзів-до школи

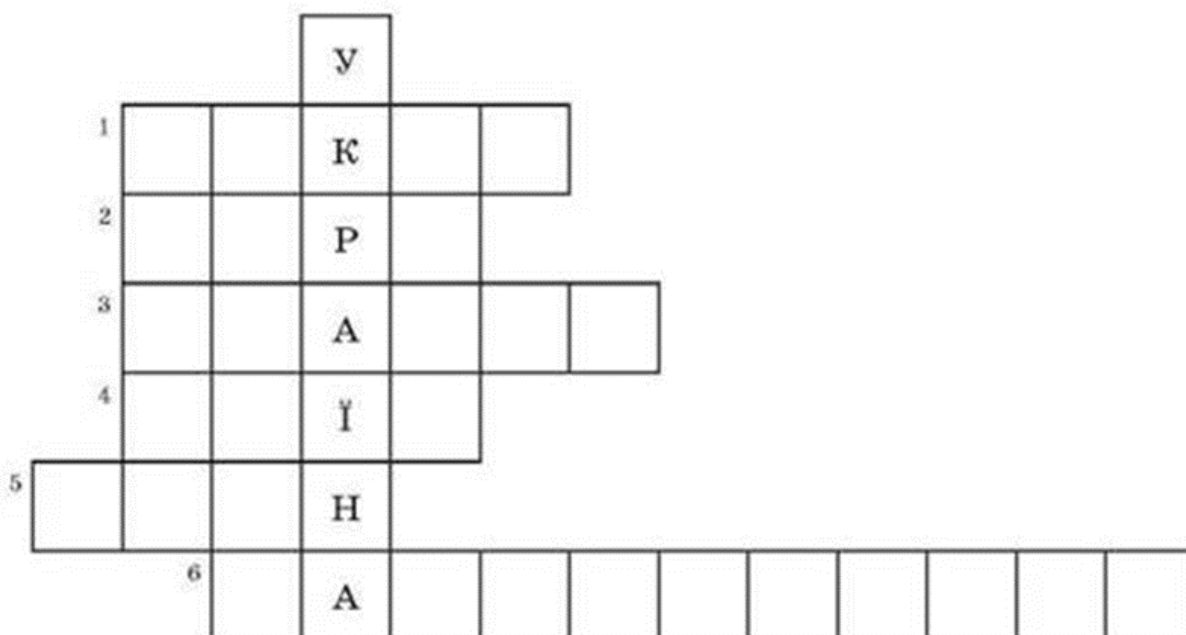
Картка 2. Завдання II групи гра «Символи України»

Для закріплення знань по темі сьогоднішнього уроку виконайте завдання вікторини в режимі он-лайн за посиланням:

<https://learningapps.org/4583177>

Пропоную розподілити запропоновані символи на дві колонки.

Картка 3. Завдання III групи.**КРОСВОРД**

1. Установлене державною владою загальне, для всіх обов'язкове правило, що має найвищу силу. (Закон)
2. Символічний знак держави, міста чи роду, зображуваний на прапорі, монетах, печатках. (Герб)
3. Полотнище одного або кількох кольорів, яке є символом держави, організації. (Прапор)
4. Назва головного міста нашої держави, де містяться уряд і урядові установи. (Київ)
5. Урочиста пісня, що є символом державної єдності. (Гімн)
6. Місцевість, де людина народилася, рідний край. (Батьківщина)

Картка 4. Завдання IV групи.***Вправа «Продовж речення»***

1. Київський князь. (Ярослав)
2. Композитор, автор гімну України. (Вербицький)
3. Урочиста пісня. (Гімн)
4. Великий український поет. (Шевченко)
5. Символ держави. (Прапор)
6. Рослинний символ України. (Калина)
7. Поет, автор гімну України. (Чубинський)
8. Символ спільного шляху і долі для молодят. (Рушник)
9. Символ молодості і дівочтва. (Вінок)
10. Символ держави. (Герб)
11. Рослина – символ нев'янучої молодості. (Барвінок)
12. Місто – символ України. (Київ)
13. Ріка - символ України. (Дніпро)
14. Острів – символ козацтва. (Хортиця)

2. РОЗРОБКА МАСОВОГО ЗАХОДУ. ПАТРІОТИЧНИЙ КВЕСТ «МОЯ УКРАЇНА – ЄВРОПЕЙСЬКА ДЕРЖАВА!»

Мета: виховувати повагу і інтерес до минулого нашого народу; розуміння своєї причетності до всіх подій, які відбуваються в Україні; формувати ціннісне ставлення до держави, суспільства, мови, сім'ї, самого себе, національну свідомість майбутніх будівників суверенної Української держави.

Обладнання: комп'ютер, проектор, портрети видатних людей, національна символіка, папір для записів, маршрутні листи, картки «Вірю-не вірю».

Форма проведення: квест

ХІД ГРИ

Керівник: У нас з вами буде не звичайний захід, а квест, мета якого дізнатися більше про Україну, як європейську державу. А от назву заходу ми дізнаємося у кінці за результатами ваших відповідей.

Квест – це пошук, подорожі, нові знання. Якщо подорожі, то і зупинки. Сьогодні зупинки будуть такі: **Географічна, Історична, «Скринька мудрості», Золотий байт, «Цікавинки про Батьківщину»** та **«Творці історії»**.

Кожна гра має свої умови та правила. Вони наступні:

1. У грі бере участь чотири команди по 6 учасників.
  2. Кожна команда отримує карту, на якій позначено 6 станцій.
  3. Учасники зобов'язані пройти через усі станції.
  4. На кожній станції будуть різні завдання. Після кожного виконання команда отримає один елемент відповіді, що допоможе відгадати назву заходу (Додаток 1).
  5. Наприкінці гри команді необхідно викласти назву заходу на призначеному для цього місці.
  6. Команда, яка найшвидше виконає всі завдання стане переможницею.
- Дістатися до станцій вам допоможуть картки із зазначеним маршрутом. (Додаток 2)

Станція № 1. Географічна «Є така країна - Україна»

(Ведучий на станції для поглиблення знань дітей про Батьківщину розповідає факти про Україну)

Ведучий: Україна — держава в центрі Європи. Географічний центр Європи знаходиться в Україні, біля містечка Рахів, в оточенні мальовничих Карпат.

Територією України пролягав один з найбільших історичних транспортних шляхів — «шлях із варяг у греки» — система річкових шляхів і волоків між ними завдовжки 3 тис. км, що пов'язувала північні землі Давньої Русі з південними руськими землями та Балтійське море з Чорним. Протягом усієї давньої історії Україна-Русь виступала мостом між світами Східної Європи і Давнім Сходом.

Одна з найбільших пустель Європи знаходиться саме в Україні – Олешківська. Олешківські піски складаються із безмежних барханів (тутешні мешканці називають їх «кучугурами») висотою близько 5 м з негустою рослинністю. Знаходяться ці піски у Цюрупінському районі (стара назва Цюрупінська – Олешки), неподалеку від Херсона.

На першій станції ви зможете перевірити себе, наскільки добре ви знаєте країну, в якій ми живемо.

Завдання: відповісти на запитання

1. Найвища гора України?

(Говерла в українських Карпатах, висота 2061 м)

2. Найбільше море, що омиває Україну?

(Чорне. Його площа більш 420 тис.кв.км)

3. Найбільша річка нашої держави?

(Дніпро, її довжина на території України, становить 981 кілометр, впадає в Чорне море)

4. Найглибше озеро України?

(Світязь . Максимальна - глибина – 58,4 км. Розташоване у Шацькому районі Волинської області)

5. Україна – європейська держава. Назвіть не менше трьох країн-сусідів.

(Росія, Білорусь, Молдова, Польща, Румунія, Угорщина та Словаччина)

6. Найбільше штучне водоймище?

(Кременчуцьке. Довжина – 149 км, ширина – 58 км, обсяг води – 13, 5 куб. км).

За правильні відповіді команда отримує слово «МОЯ»

Станція № 2. Історична (у кабінеті історії)

1. Що ми відзначаємо 23 серпня? (День Прапора)

2. Коли ми святкуємо День незалежності України? (24 серпня)

3. Із скількох областей складається Україна? (24 і Республіка Крим)

4. Назвіть прізвище першого космонавта України? (Леонід Каденюк)

5. Який найбільший звір України? (Зубр)

6. Яка найбільша морська тварина живе в Україні? (Дельфін)

7. Як називалась перша слов'янська держава? (Київська Русь)

8. Як звали сестру Кия, Щека, Хорива? (Либідь)

9. Як звали князя, що охрестив Київську Русь? (Володимир)

10. Яку назву мала козацька держава, створена за Дніпровськими порогами? (Запорізька Січ)

11. Назвіть найвидатнішого гетьмана України. (Богдан Хмельницький)

12. Що означає слово «козак»? (Вільна, незалежна людина)

13. Назвіть символи Української держави. (Наш Герб - тризуб , синьо-жовтий Прапор, Гімн « Ще не вмерла Україна»)

14. Як називається основний закон України? (Конституція)

15. Назвіть державні символи України? (Прапор, гімн, герб)

16. Назвіть народні символи України? (калина, верба, тополя, дуб, соловейко)

За правильні відповіді команда отримує слово **Держава**

Станція № 3. «Скринька мудрості»

Ведучий: Давайте пограємо у гру: «Вірю – не вірю» (Додаток 3)

1. Чи вірите Ви, що Київ – найстаріше місто в Україні?

(Ні. Місту Керч (Пантікапей) – 2600 років)

2. Чи вірите Ви, що географічний центр Європи знаходиться в Україні?

(Так, у Карпатах)

3. Чи вірите Ви, що символом найвищої влади на Січі був меч?

(Ні, булава)

4. Чи вірите Ви, що штани хлопцям до ХІХ століття дозволяли носити тільки після 15-ти років?

(Так, до цього носили сорочку)

5. Чи вірите Ви, що збірка, до якої увійшли поетичні твори поета та художника-кріпака називається «Кобзар»?

(Так, «Кобзар» Т.Г.Шевченка)

6. Чи вірите Ви, що князь Ярослав Мудрий запровадив християнство і охрестив народ Київської Русі?

(Ні, це зробив Князь Володимир)

7. Чи вірите Ви, що князь Ярослав Мудрий створив першу бібліотеку і дбав про поширення освіти?

(Так)

Кросворд онлайн (<https://learningapps.org/watch?v=p9pgw7n2a01>) (Додаток 4)

За правильні відповіді команда отримує знак «■»

Станція № 4. «Золотий байт» (у кабінеті інформатики)

Ведучий: Потрібно назвати оригінал прислів'я:

- Скажи мені, який у тебе комп'ютер і я скажу хто ти. (Скажи мені, хто твій друг, і я скажу, хто ти.)
- Комп'ютер пам'ятю не зіпсуєш. (Кашу маслом не зіпсуєш.)
- Біт байт береже – (Копійка гривню береже.)
- Вірусів бояться – в Інтернет не ходить – (Вовків бояться – в ліс не ходить.)
- Дарованому комп'ютеру в системний блок не заглядають. (Дарованому коню в зуби не дивляться.)
- Антивірусна програма — застава здоров'я комп'ютера. (Чистота — застава здоров'я.)
- Не ідентифікатор красить файл, а файл — ідентифікатор. - (Не ім'я красить людину, а людина ім'я.)
- Що з Корзини видалене, то пропало. - (Що з возу впало, то пропало.)
- Провідник до файлу доведе. - (Язик до Києва доведе.)

За правильні відповіді команда отримує слово «Європейська»

Станція № 5. «Цікавинки про Батьківщину»

Завдання «Знайди пару». Команда переглядає відео «Факти про Україну, які вразили світ»

https://www.youtube.com/watch?v=NoZ62G9ZrPs&ab_channel=ArteFact-%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0

Команді видаються питання і відповіді на окремих невеликих аркушах паперу фігурної форми. Можна використати кольоровий папір. Командам потрібно до кожного питання знайти відповідь.

Запитання:

1. Яке місце займає українська мова у світі за кількістю носіїв, скільки осіб спілкуються нею? (26 місце, близько 45 мільйонів осіб спілкуються нею)
2. Найбільш вживана літера української мови? (літера «П»)
3. Найдовший музичний інструмент у світі? (Трембіта, її довжина до 8 м, її звуки чутні більш ніж на 10 км)
4. Літак з найбільшою вантажопідйомністю? (АН 225 «Мрія»)

5. Яка частина світового запасу чорнозему зосереджена в Україні? (1/4 світового запасу)
6. Одна з найвідоміших різдвяних пісень? («Щедрик», народна пісня записана українським композитором Миколою Леонтовичем)
7. Найглибша станція метро у світі? Глибина? Коли побудована? («Арсенальна» у Києві, на глибині 105 м, побудована у 1960 р.)
8. Де винайшли газову лампу? Коли? Хто? (В Україні у 1853 р. бориславські аптекарі Ян Зег, Ігнатій Лукасевич)
9. Найстаріший навчальний заклад східної Європи? (Києво-Могилянська академія, заснована у 1615 р.)
10. Де і ким створена найперша конституція у світі? (В Україні, Пилипом Орликом у 1710 р.)

За правильні відповіді команда отримує знак <<!>>

Станція № 6. «Творці історії».

(Ведучий на станції концентрує увагу дітей на завданні, розповідаючи про видатних людей України).

Ведучий: Кожне покоління, кожна нація пишається своїми видатними людьми. Вони – камертон свого часу, що задає тональність життя суспільства, постійно піднімають планку суспільних діянь і прагнень.

В історії нашої держави теж залишили свій слід тисячі видатних особистостей, які жили в різні епохи й уславилися в різних сферах діяльності. Серед них — державні діячі та полководці, церковні ієрархи та підприємці, науковці та інженери, архітектори та художники, письменники та спортсмени, композитори та музиканти, діячі театру та кіно.

Непересічних українців чимало. Княгиня Ольга, князі київські Володимир та Ярослав, Роксолана, Пилип Орлик, Петро Могила, Богдан Хмельницький, Григорій Сковорода, Тарас Шевченко, М. Грушевський, С.Крушельницька, Ю. Кондратюк, Олександр Довженко, Володимир Івасюк, Катерина Білокур, Марія Примаченко, Серж Лифар, М. Амосов, Борис Патон, Валерій Лобановський, брати Клички, Лілія Подкопаєва, Руслана, Квітка Цесик... Ці люди змогли піднести нашу державу на п'єдестал слави, довести, що українці — сильна, талановита нація. Імена цих людей відомі усьому світу. Однак про те, що народились вони на території, яку займає сучасна Україна, багато хто навіть і не здогадується.

Тож давайте перевіримо чи знаєте ви видатних українців. (Додаток 6)

Відгадують людей на портретах

- 1) **Роман Крутько** - земляк, загинув у АТО
- 2) **Тарас Шевченко** - поет
- 3) **Андрій Шевченко** - футболіст
- 4) **Олександр Усик** - боксер
- 5) **Катерина Кухар** - балерина
- 6) **брати Кличко** - боксери
- 7) **Сергій Бубка** – стрибки з жердиною Олімпійський чемпіон
- 8) **Руслана** – співачка, перемогла Євробачення
- 9) **Богдан Хмельницький** – гетьман

10) Міла Йовович - акторка

За правильні відповіді команда отримує слово «Україна»

Учні повертаються на місце старту і викладають назву заходу: «Моя Україна – Європейська держава!».

Перемагає команда, яка правильно склала назву заходу і отримала за всі виконані завдання найбільшу кількість балів.

Підсумок заняття:

Керівник: Ми – європейці не тільки географічно, але і за свідомістю. Наші предки залишили нам у спадок багату землю, свою історію, звичаї і традиції, які переплітаються із європейськими. А наше завдання – зберегти цей скарб і примножити.

Україна — це мати, яку не обирають.

Україна — це доля, яка випадає раз на віку.

Україна — це пісня, яка вічна на цій землі.

Учень: Трудитись будем всі, як є,
Знайдем для України музу,
І шлях тернистий прокладем
До Європейського Союзу.

Керівник: Про що ми говорили на уроці нехай навічно залишиться у вашій пам'яті. Сподіваюсь, що вам сподобалася наша гра. І була цікавою та корисною для Вас. Дякую командам за участь! До нових зустрічей!

Додаток 1

Напис розрізається (окремо кожне слово і кожен розділовий знак)

Моя Україна
– Європейська
державна !

Маршрутний лист

Назва команди _____

№	Назва станції	Місце розташування	Кількість набраних балів	Підпис судді
1	Географічна «Є така країна - Україна»	Кабінет _____		
2	Історична	Кабінет _____		
3	«Скринька мудрості»	Кабінет _____		
4	«Золотий байт»	Кабінет _____		
5	«Цікавинки про Батьківщину»	Кабінет _____		
6	«Творці історії»	Кабінет _____		
Всього балів за квест:				

Назва команди _____

№	Назва станції	Місце розташування	Кількість набраних балів	Підпис судді
1	«Скринька мудрості»	Кабінет _____		
2	Географічна «Є така країна - Україна»	Кабінет _____		
3	«Цікавинки про Батьківщину»	Кабінет _____		
4	«Творці історії»	Кабінет _____		
5	«Золотий байт»	Кабінет _____		
6	Історична	Кабінет _____		
Всього балів за квест:				

Назва команди _____

№	Назва станції	Місце розташування	Кількість набраних балів	Підпис судді
1	«Цікавинки про Батьківщину»	Кабінет _____		
2	«Творці історії»	Кабінет _____		
3	«Золотий байт»	Кабінет _____		
4	«Скринька мудрості»	Кабінет _____		
5	Історична	Кабінет _____		
6	Географічна «Є така країна - Україна»	Кабінет _____		
Всього балів за квест:				

Назва команди _____

№	Назва станції	Місце розташування	Кількість набраних балів	Підпис судді
1	«Творці історії»	Кабінет _____		
2	«Золотий байт»	Кабінет _____		
3	Географічна «Є така країна - Україна»	Кабінет _____		
4	Історична	Кабінет _____		
5	«Скринька мудрості»	Кабінет _____		
6	«Цікавинки про Батьківщину»	Кабінет _____		
Всього балів за квест:				

Картки для гри «Вірю – не вірю»

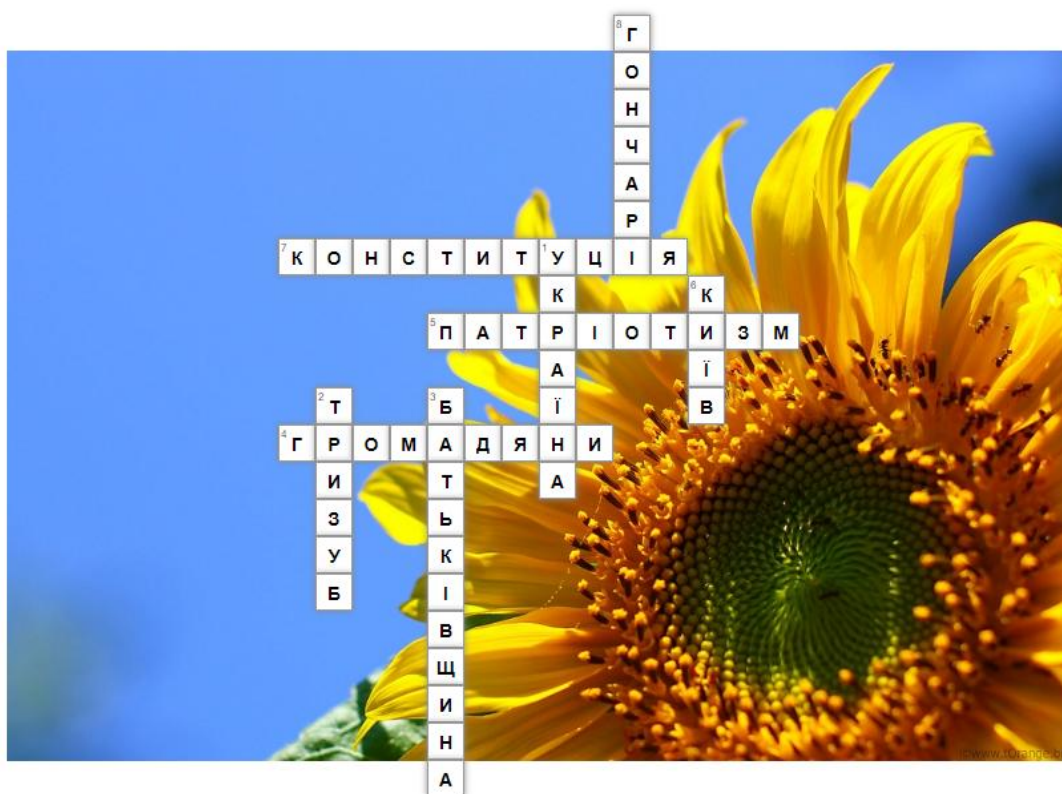
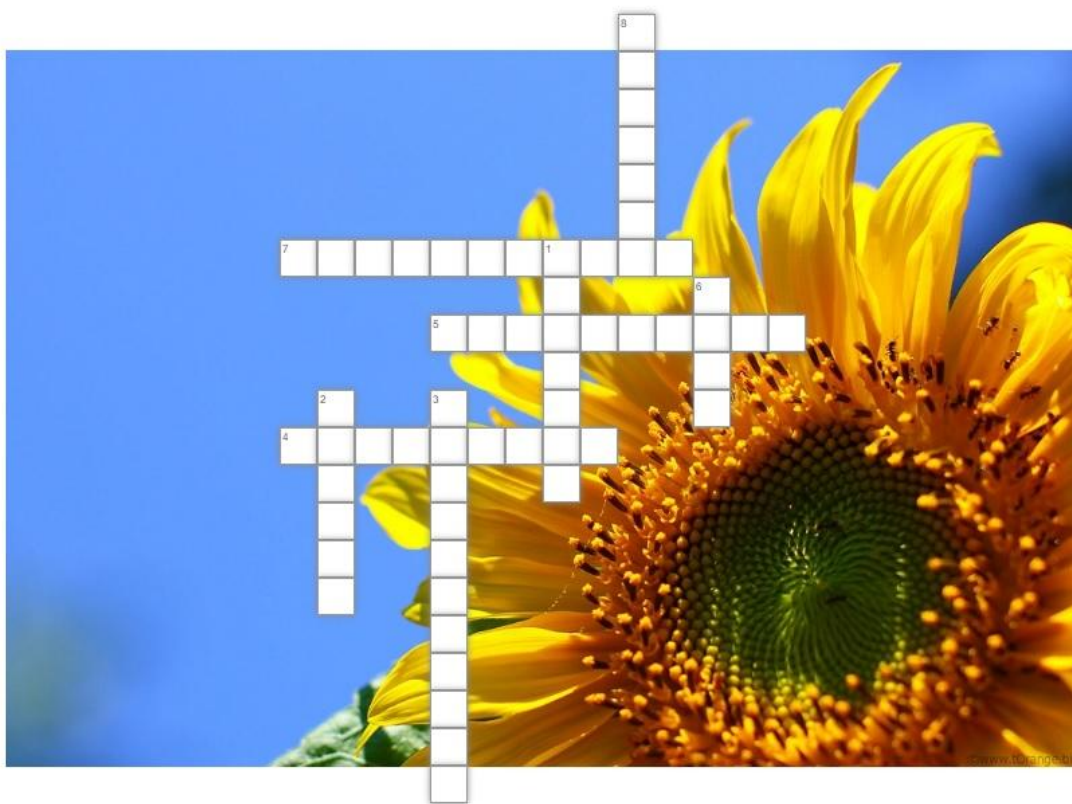
ВІРЮ

НЕ ВІРЮ

Додаток 4

Перейшовши за посиланням, вам відкриється сторінка з онлайн-кросвордом. Натисніть курсор мишки на клітинку з номером, ви побачите запитання. Набираєте на клавіатурі відповідь і літери автоматично занесуться в клітинки кросворда.

(<https://learningapps.org/watch?v=p9pgw7n2a01>)

Додаток 5

Запитання і відповіді розрізаються. Викладаються окремо запитання і окремо відповіді. Завдання дітей об'єднати їх в пари.

1. Яке місце займає українська мова у світі за кількістю носіїв, скільки осіб спілкуються нею?

(26 місце, близько 45 мільйонів осіб спілкуються нею)

2. Найбільш вживана літера української мови?

(літера «П»)

3. Найдовший музичний інструмент у світі?

(Трембіта, її довжина до 8 м, її звуки чутні більш ніж на 10 км)

4. Літак з найбільшою вантажопідйомністю?

(АН 225 «Мрія»)

5. Яка частина світового запасу чорнозему зосереджена в Україні?

(1/4 світового запасу)

6. Одна з найвідоміших різдвяних пісень?

(«Щедрик», народна пісня записана українським композитором Миколою Леонтовичем)

7. Найглибша станція метро у світі? Глибина? Коли побудована?

(«Арсенальна» у Києві, на глибині 105 м, побудована у 1960 р.)

8. Де винайшли газову лампу? Коли? Хто?

(В Україні у 1853 р. бориславські аптекарі Ян Зег, Ігнатій Лукасевич)

9. Найстаріший навчальний заклад східної Європи?

(Києво-Могилянська академія, заснована у 1615 р.)

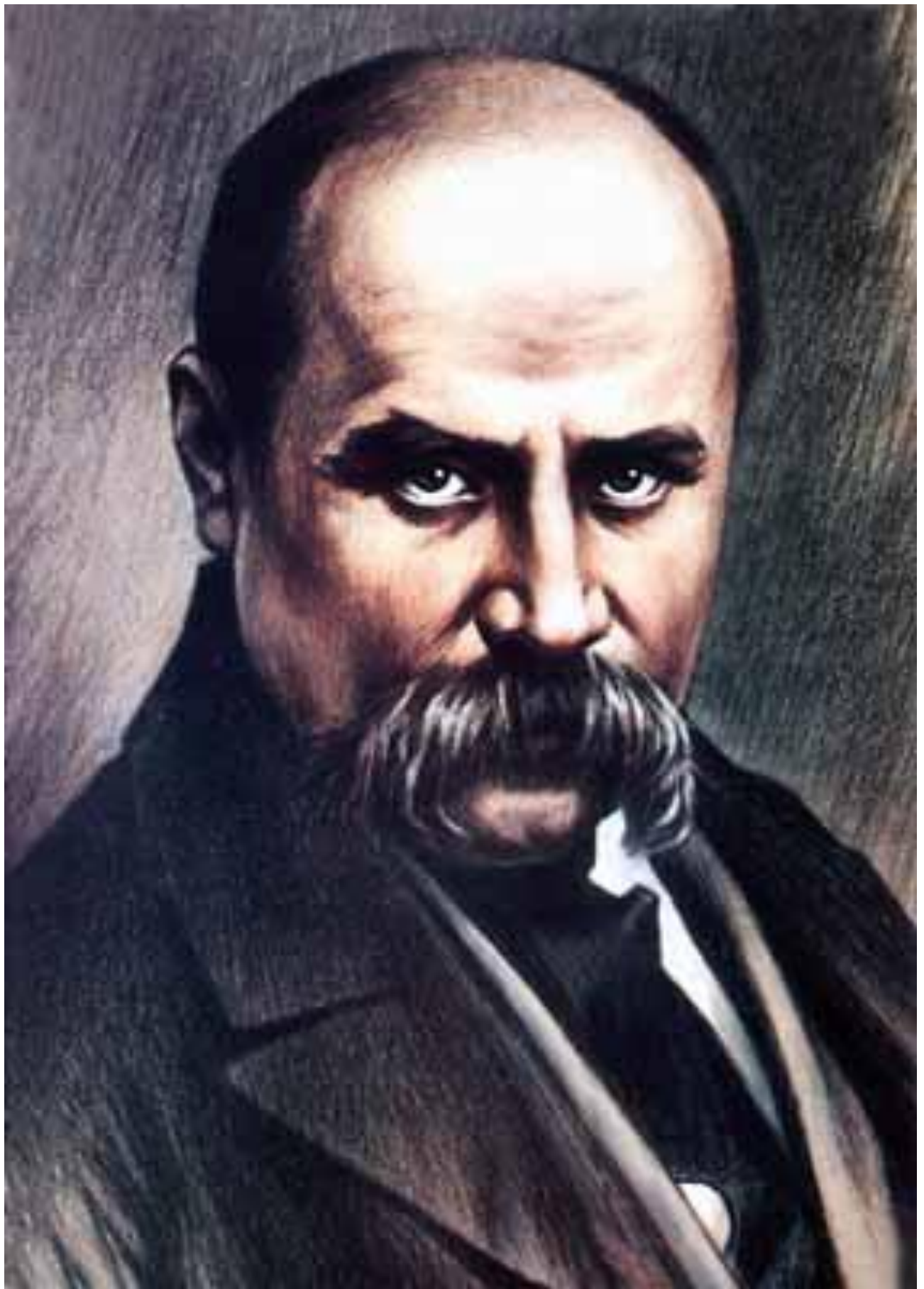
10. Де і ким створена найперша конституція у світі?

(В Україні, Пилипом Орликом у 1710 р.)

1

2

3

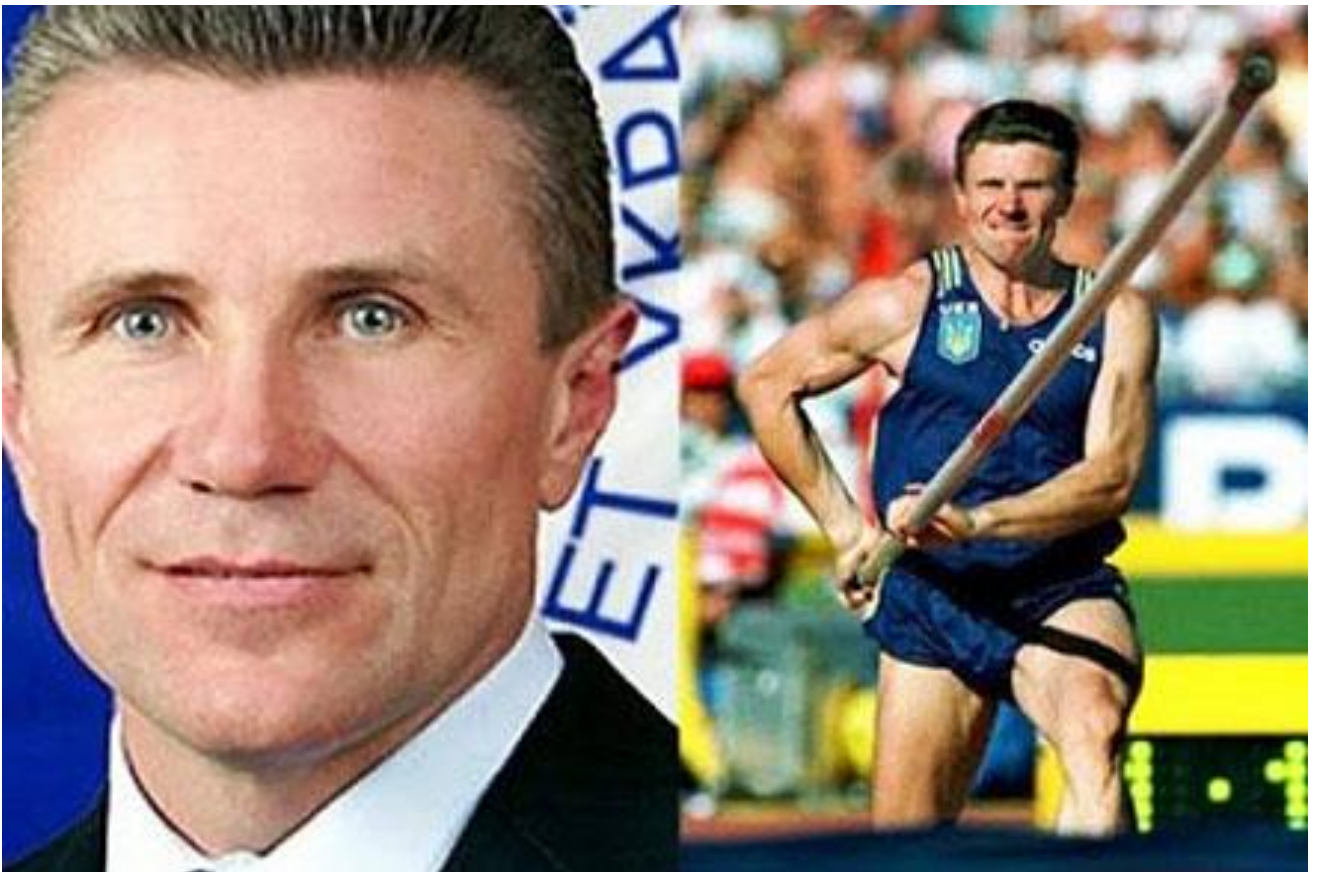
4

8

5

7

6

10

3. ВАТРА «СЛАВА ГЕРОЯМ!»

Джура 1: Наш рій «Молоді вовки» - завзяті і дужі,
Активні, сміливі і дуже ми дружні.
Свій край Полтавщину ми прославляєм,
Її дуже любимо і захищаєм!

Джура 2: Наш рій – це маленька родина,
Ми з гарної Лубенської землі.

Джура 3: Козацький дух тримаємо у серці,
Наше коріння, то могутні козаки.

Джура 4: Северин Наливайко, Петро Калнишевський –
Це приклади того козацтва і волі,
Незламної сили, добра.
Ми хочем до них дорівнятись, до віри,
Що краща це наща земля!

Джура 5: Що ми українці великих нащадків
І свій прославляємо рід.

Джура 6: Ми збережемо свободу і волю,
Щоб нами пишався і прадід і дід.

Джура 7: Слава наших козаків
З глибини іде віків.
Ми примножимо цю славу,
Бо майбутнє ми держави.

Джура 8: Ми – козацького роду нащадки
Тому вам присягаємо:

Разом: «Від народження до тризни ми на захисті Вітчизни!»

БОЙОВИЙ ГОПАК

Джура 1: Ми в світ прийшли успадкувати славу,
Діла і думи, й чесні мозолі,
Батьків велику полум'яну справу,
Що захистила правду на землі...

Джура 2: Ми як справжні козаки
До подій в країні небайдужі.
Активні й заповзяті ми завжди.
У акціях беремо участь дружньо,

Джура 3: Це зустрічі з бійцями із АТО
І сітки маскувальні для солдатів наших.
Й концерти благодійні, де разом
Збираєм кошти пораненим воїнам відважним.

Джура 4: А ще ми часто акції проводим,
Збираємо продукти для бійців,
Смаколики і необхідні речі
Для наших славних воїнів-братів.

Джура 5: Століттями точилась боротьба
І революція державотворча навіть,
Де лубенчани Леонтович, Шемет і Шпура
Хотіли для народу щасливого життя.

Джура 6: З доби козацтва і до наших днів
За незалежність України всі боролись,
А зараз через декілька віків
З війною знову ми зіткнулись.

Джура 7: Я запитую в себе, питаю у вас, у людей.
Я питаю в книжок, роззираюсь на кожній сторінці.
Де той рік, де той проклятий тиждень ідей,
Коли ми українці, забули, що ми українці.

Джура 8: Я до себе кажу і до кожного з вас – говори!
Говорімо усі! Хоч ми добре навчилися мовчати.
Запитайте у себе, відколи, з якої пори
Почали українці себе у собі забувати.

Джура 1: Українці мої! Та вкраїнці ми з вами чи як?
Чи в могилах померти судилась нам доля пихата,
Чи в могили забрати судилось нам наш переляк,
Що розцвів нам у думках смиренністю меншого брата!

Джура 2: Історія України мала багато трагічних періодів. Коли свобода і сам факт існування українського народу став під загрозою, найкращі сини і доньки України стали на захист своєї землі, своєї Держави. Нині знову прийшов той час.

Джура 3: Болить душа, бо неспокій в країні,
Болить душа і не може сказати.
Полягли у Луганську діти,
Хоча їх називають солдати.

Джура 4: Він йшов у АТО, йшов твій син найдорожчий
Упевнений, світлий, такий вже дорослий
І ти проводжала, і серце зжималось

Воно відчувало, воно відчувало...

ПІСНЯ

Джура 5: Україно, пробач, що тобі завдаємо ми болю,
Що від мін і ракет, твої зранені знову поля,
Що найкращі сини, не вертаються іноді з бою...
Ти пробач, Україно - найкраща у світі земля....

Джура 6: За законами математики –
Мінус доля на мінус час...
Небо ридма ридає, солдатики,
Небо ридма ридає по вас.

Джура 7: Хтось на мапі звіряв маршрути,
Хтось дививсь на зірки з печер...
Нерозкритими парашутами
Рахуватимуть вас тепер.

Джура 8: По розмоклій траві розкидано,
Збиті сонця, немов бурштин.
Нині небо ридає ридма,
Диким полем гирчить полин.

Джура 1: Батьківщина або територія...
Кожен сам обирає шлях.
Запікається кров'ю історія,
Мов у дерево входить цвях.

Джура 2: Ваші хрестики, ваші прихистки,
Ваша правда, ваш сум і щем...
Так лягло – згідно правил балістики,
Так розквітло німим вогнем.

Джура 3: Ще чекають вас, ще вимолюють,
Проглядають рядки новин
І виколують очі колами
Цих роз'ятрених Україн.

Джура 4: І нічого крізь сльози не видно
І біліє надтріснута вісь...
Нині небо ридає ридма,
Зі свічок опливає віск.

Джура 5: Вже за все перед Богом прощені
Линуть ангели-дембеля...
Засинайте спокійно, хлопчики,

Це навіки ваша земля.

Джура 6: Прийшла війна, і звідки не чекали.
Але народ наш не поставлять на коліна!
Ночей не спали, коли хлопців проводжали.
Ми вистоїмо все, бо найдорожче - Україна!

Джура 7: Ми вистоїмо. Здолаємо катів,
Як маків – цвіт розквітне Україна!
На тих місцях, де йдуть тепер бої,
В земнім поклоні схилиться калина.

Джура 8: І буде мир, і буде спокій,
Свободи дух підкорить Небеса.
Розпустить коси пава ясноока,
То Україна - то твоя земля!!!

Джура 1: І буде мир, і буде спокій!!!
У кожному домі і родині.
Лунатиме хвала у небеса високі:
Навіки мир і слава Україні!!!

ТАНЕЦЬ

4. ВАТРА «УКРАЇНА НАЗАВЖДИ»

Танець «Моя любов Україна»

- 1: На білому світі є різні країни,
Де ріки, ліси і лани.
Та тільки одна на землі Україна,
А ми її доньки й сини.
- 2: Усюди є небо, і зорі скрізь сяють,
І квіти усюди ростуть.
Та тільки одну Батьківщину ми знаєм.
Її Україною звать.
- 3: Україна...Це не просто слово. Це не назва на географічній карті. Це наша домівка,
де мама і тато, де тепло й затишно.
- 4: Україна - це славетна історія: мудрі літописці, священний Київ, дзвін козацьких
шабель, гайдамацький посвист, нескінченні чумацькі шляхи, довгоочікувана
незалежність і кров наших синів, пролита за соборність і право на існування.
- 5: Україна - це чарівна природа: високі гори, й неосяжні степи, плодючі чорноземи,
тополя у волошковому полі, хрущі над вишнями, калина у дворі, п'янкi любисток і
м'ята, верба край дороги, жовтогарячі соняшники на струнких стеблах.
- 6: Україна - це неповторна культура: ніжна лірична пісня, героїчна, сповнена
патріотизму дума, вишитий рушник на покуті, розмальована святкова писанка,
солов'їна мова.
- 7: Україна- цікава, самобутня, красива та не схожу на жодну з держав світу країна.
- 8: Україна - це наша держава. Ми - українці, її сини й дочки.
- 1: Я українка вірою і кров'ю,
Моє коріння тут, у цій землі.
Вона моєю живиться любов'ю,
А я страждаю болями її.
- 2: Я українець, син народу того,
Що відвикає нині від ярма.
Я не корюся, я молюся Богу
І вірю в те, що все це не дарма.
- 3: Нехай ніхто не половинить,
Твоїх земель не розтина,
Бо ти єдина, Україно,
Бо ти на всіх у нас одна.

4: Одна від Заходу й до Сходу
Володарка земель і вод -
Ніхто не ділить хай народу,
Бо не поділиться народ.

5: Нас не здолати, бо наш дух непереможний,
Схід і Захід разом
Хай це вже почує кожний!

1: Довго йшла до волі наша ненька – Україна, дорогою ціною заплатила за неї. Це тисячі найкращого ясиру, проданого в татарсько – турецьку неволю, це буйні козацькі голови на полі брані. Споконвічне приниження, утиски з боку магнатів. Всі зазіхали на нашу хоч багатостраждальну, але щедру, родючу, плодоносну землю.

2: Кованим чоботом топтали її чужинці. Намагались обплутати колючим дротом Гулагів, залякали Соловками. Не білими лілеями чи пишними трояндами устелена дорога до перемоги, а обагрена кров'ю та усипана буйним цвітом нашої нації.

3: Та не схилилась в ярмі Україна, не надламалась. Виплакала, вистраждала, вистояла і перемогла. Не тільки зберегла давні традиції народу, солов'їну пісню, рідну мову. Гордо розправила плечі.

4: Нема життя без України, бо Україна – це доля, яка випадає раз на віку, бо Україна – це мати, яку не вибирають як і долю, бо Україна – це пісня, яка вічна на цій Землі.

5: Захищає нас з дитинства та оберігає
Чарує нас красою та містичну силу має
Моя країна сильна і незалежна
Вона одна єдина тільки наша і безмежна.

6: І де б у світі ти не був,
Куди б не занесла Тебе життя рутина,
Завжди пишайся і гордись,
Що ти родивсь й живеш на Україні!

Складають карту України

7: Україно, незалежна державо,
Сонценосна колиско моя,
Ще не вмерла і не вмере твоя слава,
Завойована в чесних боях.

8: Твій Богдан й вінценосна Софія
Повернулись до тебе з віків.
Ще не вмерла й не вмере твоя мрія,
Як не вмер солов'їний твій спів.

ПІСНЯ

1: Україна – країна трагедій і краси, де найбільше люблять волю і найменше знали її, країна гарячої любові до народу й чорної йому зради, довгої вікової героїчної боротьби за волю.

2: 70 років Україна не знала війни. Наш народ пишався тим, що у буремні 90 – ті, Україні вдалося зберегти мир.

3: Ще 7 років тому ми не знали дуже багатьох слів пов'язаних з війною, тепер майже кожна родину опалило полум'я військових подій.

4: Тепер ми знаєм, що таке війна.
Де волю відбирають у народу.
Її ми не чекали, а вона
Підступно так прийшла до нас зі Сходу...

5: Свідомість застилає чорний дим
А на вустах - то вірші, то прокльони.
Як це незвично - воювати з тим,
Із ким немає лінії кордону.

Виходить Україна в чорному вбранні (вірш)

Століття вже котре переживає
І знов в скорботі рідна Україна.
А мати на порозі витирає
Скупу сльозу: «Вернись додому, сину!»
Це не війна? А що це – безглузда з'ява?
Кому приснився цей нелюдський жах?
Коли дітей твоїх вбивають, в яму
Ховають і не повернути знову час.
Яке страхіття коїться на Сході нині.
Ці всі події нам ніколи не забудь.
А ти із преси знову дізнаєшся
Чиюсь дитину у труні несуть.
Величний вік, століття 21-ше –
Час технологій і мобільного зв'язку.
А ми співаєм «Мій зелений верше!»
І «Плине кача» чути здалеку.

Музика «Плине кача»

Джура стає на одне коліно (вірш)

Так хочеться нам жити в Україні,
І чути кожен день, що ми єдині,
Що скоро буде як раніше все
І Боженька нам миру принесе.
Але війна на сході не вщухає...
Страшенна смерть героїв забирає.
І гірко плачуть матері й дружини,
Бо в тих героїв є родини.

І шкода матір, що весь день ридає,
Синочку про війну розповідає.
Хоча малому ще п'ять років тільки,
А він про це питає стільки.
Зростають малюки без свого тата,
Сестра вже рік чекає з війни брата,
За чоловіка молиться дружина,
І мати божеволіє без сина.
На сході страшно, бо лиш одна мить,
І на сирій землі солдат навіки спить.
Там все частіше постріли лунають,
Але ж ми знаємо, - герої не вмирають!!!
Ми віримо, що Україна переможе,
І хай Господь нам в цьому допоможе.
І українці будуть мирно жити,
І Батьківщину все життя любити!!!

1: Але нашу Батьківщину, нашу Україну зламати не можна. Як птах фенікс вона відроджується із попелу, стає міцнішою, сильнішою.

Ми віримо. Настане світла година
Кожна мати дочекається свого сина
І засяє наша Україна
Як божий дар, єдина, сильна.

2: Молимося, Боже Єдиний,
Нам Україну храни.
Всі свої ласки, щедроти
Ти на люд наш зверни.
Дай йому волю, дай йому долю,
Дай доброго світа.
Щастя дай, Боже народу
І многая, многая літа!

2: Горнись до тебе, Україно,
Як син до матері, горнись.
За тебе рідна і єдина,
Щодня я Богові молюсь.

3: Молюсь за тебе, Україно,
І сили свої віддаю,
Щоб відродити із руїни
Наш дух і славу бойову.
Дніпро-Славутич оживе,
І заспіваєм: «Ще не вмерла
Вкраїна наша і не вмере!»

ТАНЕЦЬ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєв, А. Проблеми формування ідеалів патріотичного виховання та ціннісних орієнтацій студентів на сучасному етапі / А. Афанасьєв, Н. Щук // Рідна школа. – 2009. – № 12. – С. 18-21.
2. Бачурська, Т. А. Форми та методи патріотичного виховання дітей у системі навчально-виховної роботи гімназії / Т. А. Бачурська // Вихов. робота в шк. – 2017. – № 1. – С. 9–13. – Бібліогр.: 7 назв.
3. Бондарчук Д. О. Вечірня варта. Пісенник / упор. Д. О. Бондарчук, О. С. Бондарчук та ін. // Київ, Український державний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді, 2016 – 62 с.
4. Січко С.М., Тимченко В.В. Джура. Книга майбутнього захисника Вітчизни. Навчальний посібник. - Миколаїв: Видавництво Ірини Гудим, 2009.- 104с.,: іл.
5. Сухушин М.П., Палагеша В.О. Військово-патріотичне виховання молоді. Підручник.- К.: Видавничий Дім «Слово», 2009.- 488 с.
6. Українська козацька педагогіка: витоки, духовні цінності, сучасність. / Ю. Руденко, О. Губко. – К: МАУП, 2007

Презентація до розробки заняття та інші додаткові матеріали розміщені за покликанням на QR-код

